

Grozījumi:

27.12.1996. likums / LV, 3/4, 07.01.1997.; Ziņotājs, 3, 13.02.1997. / Stājas spēkā 07.01.1997.
24.09.1998. likums / LV, 291/292, 13.10.1998.; Ziņotājs, 21, 05.11.1998. / Stājas spēkā 27.10.1998.
16.12.1999. likums / LV, 446/451, 30.12.1999.; Ziņotājs, 3, 10.02.2000. / Stājas spēkā 01.01.2000.
23.11.2000. likums / LV, 440/441, 06.12.2000.; Ziņotājs, 1, 11.01.2001. / Stājas spēkā 01.07.2001.
Satversmes tiesas 26.03.2004. spriedums / LV, 49, 30.03.2004. / Stājas spēkā 30.03.2004.
25.11.2004. likums / LV, 199, 15.12.2004.; Ziņotājs, 2, 27.01.2005. / Stājas spēkā 01.01.2005.
14.11.2008. likums / LV, 187, 02.12.2008.; Ziņotājs, 1, 15.01.2009. / Stājas spēkā 01.01.2009.
16.06.2009. likums / LV, 100, 30.06.2009.; Ziņotājs, 15, 13.08.2009. / Stājas spēkā 01.07.2009.
01.12.2009. likums / LV, 200, 21.12.2009. / Stājas spēkā 01.01.2010.
20.12.2010. likums / LV, 205, 29.12.2010. / Stājas spēkā 01.01.2011.
09.07.2013. likums / LV, 137, 17.07.2013. / Stājas spēkā 18.07.2013.
03.04.2014. likums / LV, 75, 15.04.2014. / Stājas spēkā 16.04.2014.
23.10.2014. likums / LV, 225, 12.11.2014. / Stājas spēkā 01.01.2015.
23.11.2016. likums / LV, 241, 10.12.2016. / Stājas spēkā 01.01.2017.
13.11.2019. likums / LV, 240, 28.11.2019. / Stājas spēkā 01.01.2020.
21.11.2019. likums / LV, 248A, 10.12.2019. / Stājas spēkā 01.01.2020.
24.11.2020. likums / LV, 240A, 11.12.2020. / Stājas spēkā 01.01.2021.
17.12.2020. likums / LV, 250, 29.12.2020. / Stājas spēkā 01.01.2023.
08.03.2023. likums / LV, 57A, 21.03.2023. / Stājas spēkā 01.07.2023.

Saeima ir pieņēmusi un Valsts
prezidents izsludina šādu likumu:

Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

I nodaļa **Vispārīgie noteikumi**

1. pants. Likumā lietotie termini

Likumā ir lietoti šādi termini:

- 1) **darba devējs** — fiziskā vai juridiskā persona, kura nodarbina darba ņēmēju vai apmaksā darba ņēmēja darbu;
- 2) **apdrošināšanas atlīdzība** — naudas izmaksas un pakalpojumi apdrošinātajai personai, kā arī naudas izmaksas tiesību uz atlīdzību pārņēmejam, ja ir iestājies apdrošināšanas gadījums;
- 3) **apdrošināšanas gadījums** — ar attiecīgiem dokumentiem apstiprināts fakts par nelaimes gadījumu darbā, kā arī atrodies ceļā uz darbu vai no darba darba devēja valdījumā esošā transportlīdzeklī, vai konstatēta saslimšana ar arodslimību, ja rezultātā iestājusies apdrošinātās personas pārejoša darba nespēja, daļējs vai pilnīgs darbspēju zaudējums vai nāve;

4) **apdrošinātā persona** — persona, kura saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" pakļauta apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām;

5) **arodslimības** — atsevišķām darbinieku kategorijām raksturīgas slimības, kuru cēlonis ir darba vides fizikālie, ķīmiskie, higiēniskie, bioloģiskie un psiholoģiskie faktori. Arodslimību sarakstu apstiprina Ministru kabinets;

6) *(izslēgts ar 23.10.2014. likumu);*

7) **darbspēju zaudējums** — pārejošs vai nepārejošs, ar vecuma pārmaiņām nesaistīts fizisko vai psihisko spēju ierobežojums, kuru izraisījis nelaimes gadījums darbā, ceļā uz darbu vai no darba, atrodoties darba devēja valdījumā esošā transportlīdzeklī, vai arodslimība un kurš apgrūtina personas integrāciju sabiedrībā, pilnīgi atņēm vai daļēji ierobežo tās spēju strādāt un sevi apkopt;

8) **apdrošināšanas iemaksu alga** — algotā darbā gūtie ienākumi, no kuriem saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" veiktas vai bija jāveic valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk — obligātās iemaksas);

9) **nelaimes gadījums darbā** — apdrošinātās personas veselībai nodarītais kaitējums vai apdrošinātās personas nāve, ja to cēlonis ir vienas darbadienas (maiņas) laikā noticis ārkārtējs notikums, kas radies, pildot darba pienākumus, kā arī rīkojoties, lai glābtu jebkuru personu vai īpašumu un novērstu tiem draudošās briesmas;

10) **preventīvie pasākumi** — Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, valsts, darba devēju un to organizāciju, darbinieku organizāciju, kā arī citu institūciju subsidēti vai organizēti pasākumi, kuru mērķis ir novērst nelaimes gadījumus darbā vai saslimšanu ar arodslimībām;

11) **tiesību uz atlīdzību pārņēmējs** — persona, kurai saskaņā ar šo likumu ir tiesības uz apdrošināšanas atlīdzību vai tās daļu, ja apdrošināšanas gadījuma sekas ir apdrošinātās personas nāve;

12) **obligātās iemaksas** — obligātās iemaksas apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, kuras veic darba devējs atbilstoši likumam "Par valsts sociālo apdrošināšanu";

13) **tehniskie palīgīdzekļi** — jebkurš aprīkojums vai tehniska sistēma, speciāli ražota vai vispārēji pieejama, ko lieto cilvēki ar funkcionāliem traucējumiem un kas novērš, kompensē, atvieglo vai neitralizē saslimšanu, nespēju vai nevarību, kā arī mazina invaliditātes iestāšanās iespējamību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 16.12.1999., 25.11.2004. un 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

2. pants. Likuma uzdevumi

(1) Šis likums nosaka:

- 1) obligātās apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (turpmāk — apdrošināšana) organizēšanu;
- 2) apdrošināšanas līdzekļu veidošanas un izlietošanas kārtību;
- 3) apdrošināto personu un apdrošināšanas institūciju tiesības un pienākumus;
- 4) atbildību par šā likuma pārkāpšanu.

(2) Šā likuma mērķis ir:

- 1) nodrošināt apdrošinātajai personai, ja tā cietusi nelaimes gadījumā darbā vai saslimusi ar arodslimību, apdrošināšanas atlīdzību, atvaseļošanas, darbspēju atgūšanu un integrāciju sabiedrībā;
- 2) garantēt tiesību uz atlīdzību pārņēmējam materiālu nodrošinājumu;
- 3) nodrošināt preventīvo pasākumu realizēšanu, lai uzlabotu darba vidi, izglītotu darba devējus un darbiniekus,

novērstu nelaimes gadījumus darbā un saslimšanu ar arodslimībām;

4) *(izslēgts ar 23.10.2014. likumu).*

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.09.1998., 25.11.2004. un 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

3. pants. Likuma darbības joma

Šis likums attiecas uz:

1) apdrošinātajām personām;

2) darba devējiem.

(16.12.1999. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2000.)

II nodaļa Apdrošināšanas organizēšana

4. pants. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

(Izslēgts ar 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

5. pants. Sadarbība ar valsts un pašvaldību institūcijām

(Izslēgts ar 24.09.1998. likumu, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

6. pants. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras uzdevumi

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras uzdevumi, apdrošinot pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, ir šādi:

1) *(izslēgts ar 25.11.2004. likumu);*

2) *(izslēgts ar 25.11.2004. likumu);*

3) *(izslēgts ar 24.09.1998. likumu);*

4) nodrošināt apdrošinātajai personai vai tiesību uz atlīdzību pārņēmajam apdrošināšanas atlīdzību, arī gadījumos, kad darba devējs likumā noteiktajā kārtībā nav izdarījis paredzētās apdrošināšanas iemaksas;

5) izvērtēt katru apdrošināšanas gadījumu un noteikt apdrošināšanas atlīdzību;

6) kontrolēt apdrošināšanas līdzekļu iekasēšanu un iekasēto līdzekļu izlietošanu;

7) *(izslēgts ar 16.06.2009. likumu);*

8) *(izslēgts ar 25.11.2004. likumu);*

9) pieprasīt no darba devējiem Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras darbībai nepieciešamās ziņas;

10) izskatīt darba devēju, apdrošināto personu un tiesību uz atlīdzību pārņēmeju iesniegumus;

11) pieprasīt no valsts un pašvaldību institūcijām Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras darbībai nepieciešamo informāciju;

12) pārtraukt apdrošināšanas atlīdzību, ja noskaidrojas, ka tā pēc likuma nav pienākusies, kā arī gadījumā, ja apdrošinātā persona nav pildījusi tai uzliktos pienākumus;

13) tiesas ceļā piedzīt no apdrošinātās personas vai tiesību uz atlīdzību pārņēmeja tām nepamatoti izmaksātās summas, ja nepamatoto izmaksu cēlonis ir apdrošinātās personas vai tiesību uz atlīdzību pārņēmeja apzinātas ļaunprātīgas rīcības sekas;

14) *(izslēgts ar 23.10.2014. likumu);*

15) regresa kārtībā piedzīt no darba devējiem summas, kas izmaksātas apdrošinātajām personām vai tiesību uz atlīdzību pārņēmejiem, ja cietusi apdrošinātā persona, par kuru darba devējs šajā likumā noteiktajā kārtībā nav veicis paredzētās obligātās iemaksas;

16) regresa kārtībā piedzīt apdrošinātajām personām vai tiesību uz atlīdzību pārņēmejiem izmaksātās summas no darba devējiem, kuri nav nodrošinājuši Darba aizsardzības likuma un citu normatīvo aktu prasību ievērošanu, un tā rezultātā pie šā darba devēja cietusi cita darba devēja apdrošinātā persona, izpildot tur darbu sava darba devēja uzdevumā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 25.11.2004., 16.06.2009. un 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

7. pants. Darba devēja pienākumi

(1) Darba devējam ir pienākums:

1) *(izslēgts ar 24.09.1998. likumu);*

2) nekavējoties organizēt pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu apdrošinātajai personai, kas cietusi nelaimes gadījumā darbā vai ceļā uz darbu vai no darba, atrodoties apdrošināšanas ņēmēja valdījumā esošā transportlīdzeklī, kā arī nodrošināt tās nogādāšanu ārstniecības iestādē;

3) nodrošināt apdrošinātās personas veselības stāvokļa izmeklēšanu ārstniecības iestādē, ja ārstam rodas aizdomas par saslimšanu ar arodslimību;

4) nodrošināt, lai darbā notikušais nelaimes gadījums vai saslimšana ar arodslimību tiktu izmeklēta likumā noteiktajā kārtībā, un, pamatojoties uz izmeklēšanas materiāliem, veikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu cēloņus, kas izraisa nelaimes gadījumus darbā vai saslimšanu ar arodslimībām;

5) izmaksāt no saviem līdzekļiem apdrošinātajai personai, kas cietusi nelaimes gadījumā darbā, slimības naudu par pirmajām 10 kalendārajām dienām ne mazāk kā 80 procentu apmērā no mēneša vidējās izpeļņas;

6) izmaksāt darbiniekam vienreizēju pabalstu vienas mēnešalgas (amatalgas) apmērā, ja darba devēja vainas dēļ darba negadījuma rezultātā darbinieks ir guvis smagu miesas bojājumu.

(2) *(Izslēgta ar 24.09.1998. likumu)*

(3) *(Izslēgta ar 24.09.1998. likumu)*

(4) *(Izslēgta ar 24.09.1998. likumu)*

(5) Saskaņā ar šā likuma 25. panta trešo daļu darba devējam regresa kārtībā jāatlīdzina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izmaksas, kas saistītas ar apdrošinātajām personām un tiesību uz atlīdzību pārņēmejiem izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību, ja darba devējs likumā noteiktajā kārtībā nav veicis obligātās iemaksas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 16.12.1999., 25.11.2004. un 14.11.2008. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2009.)

III nodaļa Apdrošināšanas atlīdzības noteikšana

(Nodaļas nosaukums 24.09.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

8. pants. Apdrošināšanas atlīdzības noteikšanas kārtība

Apdrošināšanas līdzekļu izlietošanas, apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanas un aprēķināšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(24.09.1998. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

9. pants. Apdrošināšanas līdzekļi

(Izslēgts ar 24.09.1998. likumu, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

10. pants. Bīstamības grupas un obligāto iemaksu likmes

(Izslēgts ar 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

11. pants. Apdrošināšanas maksājumu iekasēšana un izmaksu veikšana

(Izslēgts ar 24.09.1998. likumu, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

12. pants. Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšana

(1) Mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apgādnieka zaudējumu aprēķināšanai nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par jebkuriem 36 mēnešiem pēc kārtas pēdējo piecu gadu laikā pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienas.

(1¹) Kalendāra dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu slimības pabalsta un apbedīšanas pabalsta aprēķināšanai nosaka atbilstoši likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" noteiktajai slimības pabalsta un apbedīšanas pabalsta aprēķināšanas kārtībai.

(2) Ministru kabinets nosaka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas nosacījumus apdrošināšanas atlīdzības noteikšanai, tai skaitā aprēķina formulu un iemaksu algas apmēru, ko piemēro gadījumos, kad apdrošinātajai personai šajā pantā noteiktajā periodā apdrošināšanas iemaksu alga nav bijusi, kā arī iemaksu algas aprēķināšanas kārtību.

(3) (Izslēgta no 01.01.2020. ar 23.11.2016. likumu)

(4) (Izslēgta no 01.01.2020. ar 23.11.2016. likumu)

(5) (Izslēgta no 01.01.2020. ar 23.11.2016. likumu)

(24.09.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.2004., 16.06.2009., 23.11.2016. un 21.11.2019. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2020. 1.¹ daļa stājas spēkā 01.01.2022. Sk. pārejas noteikumu 27. punktu)

13. pants. Apdrošināšanas līdzekļu izlietošana

(1) (Izslēgta ar 24.09.1998. likumu)

(2) (Izslēgta ar 24.09.1998. likumu)

(3) Apdrošinātajai personai, kurai sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību ir noteikta invaliditātes grupa, piešķirtā atlīdzība par darbspēju zaudējumu nedrīkst būt mazāka par likumā "Par valsts pensijām" atbilstošajai invaliditātes grupai noteikto invaliditātes pensijas minimālo apmēru.

(4) Atlīdzību par darbspēju zaudējumu un atlīdzību par apgādnieka zaudējumu pārskata atbilstoši likumā "Par valsts pensijām" noteiktajai valsts pensiju pārskatīšanas kārtībai.

(5) Ja aprēķinātā atlīdzības par darbspēju zaudējumu vai atlīdzības par apgādnieka zaudējumu summa nav laikā saņemta tās iestādes vainas dēļ, kura piešķir vai izmaksā šo atlīdzību, atlīdzības summu reizina ar inflācijas pieauguma koeficientu šajā laika periodā.

(6) Darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļus, bet ne vairāk kā 0,5 procentu apmērā no gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktā darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļu kopējā apmēra, izlieto, lai finansētu preventīvos pasākumus, kurus atbilstoši Labklājības ministrijas ieteikumiem īsteno Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra "Darba drošības un vides veselības institūts".

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 25.11.2004., 16.06.2009. un 03.04.2014. likumu, kas stājas spēkā 16.04.2014.)

14. pants. Apdrošināšanas atlīdzība

(1) Apdrošināšanas atlīdzībā tiek ietvertas naudas izmaksas un pakalpojumu sniegšana apdrošinātajai personai, kā arī naudas izmaksas tiesību uz atlīdzību pārņēmējam.

(2) Apdrošinātajai personai paredzētas šādas naudas izmaksas:

- 1) slimības pabalsts;
- 2) atlīdzība par darbspēju zaudējumu;
- 3) *(izslēgts ar 16.06.2009. likumu)*;
- 4) papildu izdevumu kompensācija.

(3) Apdrošinātajai personai paredzēti šādi pakalpojumi:

- 1) ārstēšana, aprūpe un medicīniskā rehabilitācija;
- 2) pārkvalifikācija;
- 3) profesionālā rehabilitācija.

(4) Tiesību uz atlīdzību pārņēmējam paredzētas šādas naudas izmaksas:

- 1) atlīdzība par apgādnieka zaudējumu darba nespējīgajiem apdrošinātās personas ģimenes locekļiem, kas bijuši tās apgādībā;
- 2) apdrošinātās personas apbedīšanas pabalsts.

(5) Piešķirot apdrošināšanas atlīdzību (naudas izmaksas par pārejošu darba nespēju, darbspēju zaudējumu, apgādnieka zaudējumu, kā arī izmaksājot vienreizējus pabalstus un atlīdzības), par pamatu tiek ņemta apdrošinātās personas mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga. Mēnesī izmaksājamā atlīdzība par darbspēju zaudējumu vai atlīdzība par apgādnieka zaudējumu nedrīkst būt lielāka par Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmās daļas 1. punktā minētajām personām noteiktā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta (turpmāk — valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts) divdesmitpieckāršu apmēru, kā arī šā panta otrās daļas 4. punktā noteikto izmaksu kopējā summa nedrīkst būt lielāka par apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā spēkā esošā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divdesmitpieckāršu apmēru.

(6) Apdrošināšanas atlīdzību piešķir no tiesību rašanās dienas, bet ne agrāk kā sešus mēnešus pirms apdrošināšanas atlīdzības pieprasījuma un tās piešķiršanai nepieciešamo dokumentu iesniegšanas dienas.

(7) Atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apgādnieka zaudējumu izmaksu pārtrauc laikā, kad atlīdzības saņēmējs saņem bezdarbnieka pabalstu. Atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apgādnieka zaudējumu pārmaksāšanas gadījumā pārmaksāto summu, pamatojoties uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļas amatpersonas lēmumu, ik mēnesi ietur 10 procentu apmērā no turpmāk izmaksājamās atlīdzības.

(8) Apdrošinātajai personai, kurai vienlaikus ir tiesības uz atlīdzību par darbspēju zaudējumu vai atlīdzību par apgādnieka zaudējumu un invaliditātes pensiju saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām", piešķir vienu no šiem pakalpojumiem, ņemot vērā personas izvēli.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 16.12.1999., 23.11.2000., 25.11.2004., 16.06.2009., 23.10.2014., 13.11.2019., 21.11.2019. un 24.11.2020. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2021.)

15. pants. Apdrošināšanas atlīdzības izmaksa par pagājušo laiku

Aprēķināto apdrošināšanas atlīdzību, kas apdrošinātajai personai vai tiesību uz atlīdzību pārņēmējam piešķirta, bet ko apdrošinātā persona vai tiesību uz atlīdzību pārņēmējs laikā nav saņēmusi, izmaksā par pagājušo laiku, bet ne

ilgāku par:

1) trim gadiem — atlīdzību par darbspēju zaudējumu, atlīdzību par apgādnieka zaudējumu;

2) vienu gadu — slimības pabalstus un vienreizējos pabalstus.

(24.09.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

IV nodaļa **Apdrošināto personu un tiesību uz atlīdzību pārņēmēju** **tiesības un apdrošināto personu pienākumi**

(Nodaļas nosaukums ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

16. pants. Apdrošinātās personas statuss

(Izslēgts ar 24.09.1998. likumu, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

17. pants. Apdrošināto personu un tiesību uz atlīdzību pārņēmēju tiesības

(1) Apdrošinātajai personai, kura cietusi nelaimes gadījumā darbā vai saslimusi ar arodslimību un attiecībā uz kuru ir iestājies apdrošināšanas gadījums, ir tiesības saņemt šā likuma 14. pantā noteikto apdrošināšanas atlīdzību. Šis noteikums attiecas arī uz personu, kura vairs nav apdrošinātā persona, bet tāda ir bijusi apdrošināšanas gadījuma iestāšanās laikā. Tiesības uz apdrošināšanas atlīdzību arodslimības dēļ ir apdrošinātajai personai, par kuru darba devējs veicis vai tam bija jāveic obligātās iemaksas apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām ne mazāk kā trīs gadus.

(2) Apdrošinātajai personai un tiesību uz atlīdzību pārņēmējam ir tiesības saņemt no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras visu veidu informāciju, kas saistīta ar attiecīgo apdrošināšanas gadījumu.

(3) Tiesību uz atlīdzību pārņēmējam ir tiesības saņemt šā likuma 14. pantā tai noteikto apdrošināšanas atlīdzību, ja šā panta pirmajā daļā minētās personas nāvi ir izraisījis nelaimes gadījums darbā vai arodslimība.

(4) Ja apdrošinātā persona vai tiesību uz atlīdzību pārņēmējs, kurš saskaņā ar šo likumu ir ieguvis tiesības uz apdrošināšanas atlīdzību, aizbrauc no Latvijas uz pastāvīgu dzīvi ārzemēs, tas turpina saņemt apdrošināšanas atlīdzību, sākot ar aizbraukšanas dienu, tik ilgu laiku un tādā apmērā, kā paredzēts šajā likumā.

(5) (Izslēgta ar 25.11.2004. likumu)

(6) Apdrošinātā persona un tiesību uz atlīdzību pārņēmējs zaudē tiesības uz apdrošināšanas atlīdzību, ja noskaidrojas, ka tā saskaņā ar likumu nepienākas vai tās piešķiršanas (saņemšanas) pamats un izmaksu cēlonis ir apdrošinātās personas vai tiesību uz atlīdzību pārņēmēja apzinātas ļaunprātīgas rīcības sekas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998. un 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

18. pants. Apdrošināto personu pienākumi

Apdrošinātajai personai ir šādi pienākumi:

1) ievērot darba aizsardzības likumu un citu normatīvo aktu prasības, kā arī rīkoties atbilstoši norādījumiem, ko konkrētā darba izpildei devis darba devējs vai persona, kas tā uzdevumā šādus norādījumus ir tiesīga dot;

2) ja ir noticis nelaimes gadījums darbā:

a) nekavējoties par to paziņot darba devējam vai viņa pilnvarotai personai,

b) nekavējoties, ja to atļauj veselības stāvoklis, pašai griezties pēc pirmās medicīniskās palīdzības;

3) sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību izmantot no darba negadījumu speciālā budžeta apmaksāto medicīnisko palīdzību;

4) pildīt ārsta norādījumus, veicināt izveseļošanas un ievērot vispārējo ārstēšanās režīmu;

5) apdrošināšanas atlīdzības saņemšanas laikā ievērot Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (turpmāk — VDEĀVK) noteikto nodarbošanās veidu un režīmu;

6) izmantot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras finansēto profesionālo rehabilitāciju un pārkvalifikāciju.
(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998. un 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

V nodaļa

Naudas izmaksas apdrošinātajai personai

19. pants. Slimības pabalsts

(1) Ja pārejošas darba nespējas cēlonis ir nelaiemes gadījums darbā vai arodslimība, pabalsta izmaksas pamats apdrošinātajai personai ir Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniegta darbnespējas lapa.

(2) Apdrošinātajai personai, ja tā neierodas darbā un tādējādi zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus, slimības pabalstu piešķir un izmaksā par pārejošas darba nespējas periodu, kas nav ilgāks par 26 kalendārajām nedēļām, skaitot no darba nespējas pirmās dienas, ja darba nespēja ir nepārtraukta, vai nav ilgāks par 52 nedēļām triju gadu periodā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem. Ja darbspēju atgūšanas periods ilgst vairāk par 26 kalendārajām nedēļām, pamatojoties uz VDEĀVK atzinumu, slimības pabalsta izmaksas periodu var pagarināt, bet ne ilgāk kā līdz 52 kalendārajām nedēļām.

(2¹) Slimības pabalsta saņemšanas laikā ieskaita arī laiku, kad slimības pabalsts sakarā ar apdrošinātās personas pārejošu darba nespēju piešķirts un izmaksāts saskaņā ar likumu "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu". Šajā periodā neieskaita laiku, kad personai bija piešķirts un izmaksāts slimības pabalsts sakarā ar saslimšanu ar tuberkulozi.

(3) Slimības pabalstu un slimības naudu apdrošinātajai personai piešķir 80 procentu apmērā, ņemot par pamatu attiecīgi dienas vidējo izpeļņu vai dienas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, un izmaksā apdrošinātajām personām šādā kārtībā:

1) ja noticis nelaiemes gadījums darbā: par pirmajām 10 darba nespējas dienām — darba devējs no saviem līdzekļiem, bet par turpmāko pārejošas darba nespējas periodu, — Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra;

2) ja apdrošinātā persona saslimusi ar arodslimību: sākot ar to darba nespējas dienu, kad speciāla ārstu komisija konstatējusi arodslimību, — Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

(4) *(Izslēgta ar 24.09.1998. likumu)*

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 25.11.2004., 14.11.2008., 16.06.2009., 23.10.2014., 23.11.2016. un 21.11.2019. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

20. pants. Atlīdzība par darbspēju zaudējumu

(1) Apdrošināšanas gadījumos, kad VDEĀVK, pamatojoties uz ārstniecības iestādes vai ārsta nosūtījumu, saskaņā ar likumu nosaka darbspēju zaudējumu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra apdrošinātajai personai piešķir atlīdzību par darbspēju zaudējumu.

(2) Atlīdzība par darbspēju zaudējumu apdrošinātajai personai tiek izmaksāta par katru mēnesi, sākot ar darbspēju zaudējuma noteikšanas dienu, ņemot vērā apdrošinātās personas darbspēju zaudējumu un mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. Apdrošinātās personas darbspēju zaudējumu un uz to attiecināmo laika periodu nosaka VDEĀVK.

(3) Nosakot atlīdzību par darbspēju zaudējumu, tiek ņemta vērā mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, kas tiek aprēķināta par laika posmu pirms dienas, kad:

1) noticis nelaiemes gadījums darbā vai noteikts darbspēju zaudējums;

2) konstatēta arodslimība.

(4) Atkarībā no VDEĀVK noteiktā darbspēju zaudējuma apdrošinātajai personai nosaka atlīdzību par darbspēju zaudējumu; šīs atlīdzības apmērs tiek noteikts procentos no apdrošinātās personas mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas šādos apmēros:

- 1) 80 procenti — ja darbspēju zaudējums ir 100 procenti;
- 2) līdz 80 procentiem — ja darbspēju zaudējums ir 80—99 procenti;
- 3) līdz 65 procentiem — ja darbspēju zaudējums ir 50—79 procenti;
- 4) līdz 50 procentiem — ja darbspēju zaudējums ir 25—49 procenti;
- 5) *(izslēgts ar 16.06.2009. likumu).*

(5) Ja apdrošinātā persona saņem atlīdzību par darbspēju zaudējumu un ar šo personu notiek atkārtots nelaimes gadījums darbā vai tiek konstatēta jauna arodslimība, šo atlīdzību pārrēķina atbilstoši no jauna noteiktajam darbspēju zaudējumam. Šādā gadījumā mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga ir vienāda ar to, kas šai personai tika noteikta, piešķirot iepriekšējo atlīdzību par darbspēju zaudējumu, izņemot gadījumu, kad mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, ko aprēķina pēc atkārtota nelaimes gadījuma darbā vai saslimšanas ar arodslimību, ir lielāka par to, kas tika aprēķināta iepriekš. Šādā gadījumā jauno atlīdzību nosaka pēc lielākās mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

(6) *(izslēgta ar 21.11.2019. likumu)*

(7) Atlīdzību par darbspēju zaudējumu ar nodokļiem neapliek, ja nodokļu likumos nav noteikts citādi.

(8) *(izslēgta ar 24.09.1998. likumu)*

(9) Personai, kurai piešķirta izdienas pensija vai vecuma pensija, atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā šādi:

- 1) ja piešķirtās pensijas apmērs nesasniedz atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru, apdrošinātajai personai izmaksā starpību starp atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru un izdienas vai vecuma pensijas apmēru;
- 2) ja piešķirtās izdienas vai vecuma pensijas apmērs ir vienāds ar atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru vai to pārsniedz, atlīdzības par darbspēju zaudējumu izmaksu izbeidz.

(9¹) Aprēķinot personai mēnesī izmaksājamās atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru atbilstoši šā panta devītajai daļai, tajā papildus vecuma pensijas apmēram neieskaita arī mūža pensijas mēneša apmēru, kas noteikts atbilstoši dzīvības apdrošināšanas (mūža pensijas) līgumam par valsts fondēto pensiju shēmā uzkrātā fondētās pensijas kapitāla izmantošanu (ja šāds līgums noslēgts).

(10) Ja apdrošinātajai personai ir iestājušies vairāki šajā likumā noteiktie apdrošināšanas gadījumi un darbspēju zaudējums attiecībā uz katru gadījumu ir noteikts atsevišķi, personai piešķir apmēra ziņā lielāko atlīdzību par darbspēju zaudējumu.

(11) Ja apdrošināšanas gadījums iestājas personai, kura saņem atlīdzību par darbā nodarīto kaitējumu, kas iegūts līdz 1997. gada 1. janvārim, un darbspēju zaudējums attiecībā uz katru gadījumu ir noteikts atsevišķi, personai pārtrauc izmaksāt atlīdzību par darbā nodarīto kaitējumu un piešķir atlīdzību par darbspēju zaudējumu. Šīs atlīdzības apmērs nedrīkst būt mazāks par atlīdzību, kas saņemta par darbā nodarīto kaitējumu.

(12) Personai, kas saņem atlīdzību par darbspēju zaudējumu, ar dienu, kad sasniegts likumā "Par valsts pensijām" vecuma pensijas piešķiršanai noteiktais vecums, līdz vecuma pensijas piešķiršanai pārtrauc izmaksāt atlīdzību par darbspēju zaudējumu. Pēc vecuma pensijas piešķiršanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā saskaņā ar šā panta devīto daļu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 25.11.2004., 16.06.2009., 20.12.2010., 23.10.2014., 23.11.2016., 21.11.2019. un 17.12.2020. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2023. Sk. pārejas noteikumu 29. punktu)

21. pants. Vienreizēji pabalsti un atlīdzības

(1) *(Izslēgta ar 16.06.2009. likumu.)*

(2) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra kompensē apdrošinātajai personai papildu izdevumus, kas radušies sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, atlīdzina protezēšanas izdevumus, pavadona apmaksu un ārstniecības iestāžu apmeklēšanai paredzētos ceļa izdevumus, tehnisko palīglīdzekļu iegādes un to remonta izdevumus, kā arī apmaksā personas izdevumus par ārstēšanu, aprūpi, medicīnisko un profesionālo rehabilitāciju, ja šie izdevumi netiek segti no valsts pamatbudžetā veselības aprūpei un sociālajiem pakalpojumiem paredzētajiem līdzekļiem. Lēmumu par šāda veida vienreizējas atlīdzības piešķiršanu pieņem Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, ja ārsts ir atzinis šādas palīdzības nepieciešamību un ja tā nav sniegta bez atlīdzības.

(3) Vienreizējus pabalstus un atlīdzības ar nodokļiem neapliek, ja nodokļu likumos nav noteikts citādi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 16.12.1999., 16.06.2009. un 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

21.¹ pants. Apdrošināšanas atlīdzības izmaksāšana

Apdrošināšanas atlīdzību Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra pārskaita uz atlīdzības saņēmēja iesniegumā norādīto Latvijas Republikas kredītiestādes vai pasta norēķinu sistēmas (PNS) kontu. Atlīdzību par darbspēju zaudējumu un atlīdzību par apgādnieka zaudējumu pēc atlīdzības saņēmēja pieprasījuma piegādā viņa dzīvesvietā par maksu, ieturot no atlīdzības tās piegādes izdevumus atbilstoši gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktajai maksai par pensijas, pabalsta vai atlīdzības piegādi.

(16.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

VI nodaļa Garantijas apdrošinātās personas nāves gadījumā

22. pants. Apbedīšanas pabalsts

(1) Ja sakarā ar nelaimes gadījumu darbā, slimību, ko izraisījis nelaimes gadījums darbā, vai arodslimības dēļ ir iestājusies apdrošinātās personas nāve, kā arī ja mirusi persona, kas saņem atlīdzību par darbspēju zaudējumu, piešķir apbedīšanas pabalstu.

(2) Apbedīšanas pabalstu piešķir un izmaksā apdrošinātās personas vecākiem, pārdzīvojušajam laulātajam un bērniem vai citai fiziskajai vai juridiskajai personai, kura uzņēmusies apbedīšanu.

(3) Apbedīšanas pabalstu piešķir un izmaksā apdrošinātās personas divkārtas mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas apmērā, bet ne mazāku par valstī noteikto mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu kalendārajā gadā, kas beidzas gadu pirms tā gada, kurā iestājušās tiesības uz apbedīšanas pabalstu. Ja mirusi persona, kura saņēma atlīdzību par darbspēju zaudējumu, apbedīšanas pabalstu izmaksā mirušās personas divkārtas mēneša apdrošināšanas atlīdzības apmērā.

(4) Ja apdrošinātās personas nāve ir iestājusies ārzemēs šā panta pirmajā daļā minēto iemeslu dēļ sakarā ar tur notikušu nelaimes gadījumu darbā vai arodslimības dēļ un apbedīšanas izdevumi pārsniedz šajā pantā noteikto summu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir tiesīgs apbedīšanas pabalstu palielināt par apbedīšanai nepieciešamo trūkstošo summu, pamatojoties uz rēķiniem un čekiem, kas apliecina minētos izdevumus.

(5) Ja par mirušo personu ir tiesības saņemt apbedīšanas pabalstu saskaņā ar šā likuma un likuma "Par valsts pensijām" normām, piešķir un izmaksā apmēra ziņā lielāko pabalstu.

(24.09.1998. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.11.2000. un 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

23. pants. Atlīdzība par apgādnieka zaudējumu

(1) Ja sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimības dēļ ir iestājusies apdrošinātās personas nāve, darba nespējīgajiem šīs personas ģimenes locekļiem, kurus tā pilnīgi vai daļēji apgādāja, ir tiesības uz atlīdzību par apgādnieka zaudējumu.

(2) Atlīdzība par apgādnieka zaudējumu tiek aprēķināta, ņemot par pamatu apdrošinātās personas mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, un to piešķir šādos apmēros:

1) pārdzīvojušajam laulātajam un vecākiem — līdz 25 procentiem;

2) pārdzīvojušajam laulātajam (neatkarīgi no šā panta otrās daļas 1. punktā minētās atlīdzības), vienam no vecvecākiem (neatkarīgi no vecuma), vienam no pilngadīgajiem brāļiem (pilngadīgajām māsām), ja viņš (viņa) audzina apdrošinātās personas bērnu līdz astoņu gadu vecumam, — līdz 25 procentiem. Minētais attiecināms arī uz pārdzīvojušo laulāto, kura gaida bērnu no apdrošinātās personas pēc tās nāves;

3) apdrošinātās personas bērniem līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai, ja ir palicis viens no vecākiem:

a) vienam bērnam — līdz 25 procentiem,

b) diviem bērniem — līdz 35 procentiem,

c) trim bērniem — līdz 45 procentiem,

d) četriem un vairāk bērniem — līdz 55 procentiem;

4) apdrošinātās personas bērniem līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai, ja viņi kļuvuši bāreņi:

a) vienam bērnam — līdz 40 procentiem,

b) diviem bērniem — līdz 50 procentiem,

c) trim bērniem — līdz 60 procentiem,

d) četriem un vairāk bērniem — līdz 70 procentiem;

5) apdrošinātās personas bērniem, kas ir vecāki par 18 gadiem, ja viņi kļuvuši par invalīdiem līdz 18 gadu vecumam, brāļiem, māsām un mazbērniem, kuri ir jaunāki par 18 gadiem un kuriem nav darbspējīgu vecāku, brāļiem, māsām un mazbērniem neatkarīgi no vecuma, ja viņiem nav darbspējīgu vecāku un ja viņi ir kļuvuši par invalīdiem līdz 18 gadu vecumam, bērniem, kas apgādnieka nāves laikā vai vēlāk mācās vidējās vai augstākajās mācību iestādēs dienas nodaļā, ja viņi nav vecāki par 24 gadiem, — līdz 25 procentiem katram.

(3) Apdrošinātās personas aizbildnībā bijušajiem un adoptētajiem bērniem, ja aizbildnība vai adopcija apstiprināta pirms nelaimes gadījuma darbā vai pirms arodslimības radītās pēdējās darba nespējas iestāšanās, pabērniem, ja viņi no vecākiem nesaņem alimentus, kā arī apdrošinātās personas ārļaulības bērniem ir tādas pašas tiesības uz atlīdzību par apgādnieka zaudējumu kā laulībā dzimušajiem bērniem.

(4) Apdrošinātās personas adoptētajiem, patēvam un pamātei, ja viņi ir bijuši apdrošinātās personas apgādībā un ir audzinājuši un uzturējuši apdrošināto personu ne mazāk kā piecus gadus, ir tādas pašas tiesības uz atlīdzību par apgādnieka zaudējumu kā šīs personas vecākiem.

(5) Šā panta otrajā daļā minētajām personām aprēķinātā atlīdzība nedrīkst būt lielāka par 80 procentiem no apdrošinātās personas mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas un tā nedrīkst būt mazāka par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, ievērojot to, ka atlīdzības apmērs katram mirušā apgādnieka bērnam nedrīkst būt mazāks par šā panta desmitajā daļā noteikto minimālo apmēru.

(6) Šā panta otrās daļas 5. punktā minētajām personām atlīdzību par apgādnieka zaudējumu aprēķina tikai tad, ja ir nodrošināta atlīdzība par apgādnieka zaudējumu šā panta otrās daļas 1., 2. un 3. punktā vai 2. un 4. punktā minētajām personām.

(7) Apdrošinātās personas ģimenes locekļiem, kuriem izmaksā atlīdzību par apgādnieka zaudējumu saskaņā ar šā panta otrās daļas 1. punktu, minētās izmaksas tiek izbeigtas ar dienu, kad apdrošinātā persona būtu sasniegusi vecumu, no kura tai pienāktos vecuma pensija. Šajā gadījumā katrai no šīm personām tiek izmaksāts vienreizējs pabalsts tādas summas apmērā, kas tai pienākas viena gada laikā kā atlīdzība par apgādnieka zaudējumu (ja tiesības uz atlīdzību šajā laika posmā netiek zaudētas).

(8) Tiesības uz atlīdzību par apgādnieka zaudējumu rodas ar apgādnieka nāves dienu. Šo atlīdzību aprēķina, sākot ar tiesību rašanās dienu, un izmaksā, kad dokumentāri apliecinātas tiesības uz to.

(9) Ja atlīdzības par apgādnieka zaudējumu apmērs, kas aprēķināts, ņemot vērā apdrošinātās personas mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, nesasniedz šā panta desmitajā daļā noteikto minimālo apmēru katram bērnam, starpība starp šo noteikto minimālo apmēru un katram bērnam aprēķināto atlīdzību par apgādnieka zaudējumu tiek segta no valsts pamatbudžeta, ievērojot šā likuma 13.panta ceturto daļu, un tās izmaksa nodrošināma no gadskārtējā valsts budžeta likumā paredzētās valsts pamatbudžeta dotācijas, kura tiek ieskaitīta darba negadījumu speciālajā budžetā.

(10) Atlīdzības par apgādnieka zaudējumu minimālo apmēru katram bērnam nosaka procentuālā apmērā, noapaļotu līdz veseliem euro, no Centrālās statistikas pārvaldes tīmekļvietnē publicētās minimālo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī (turpmāk — ienākumu mediāna), un tas ir:

- 1) bērnam līdz septiņu gadu vecuma sasniegšanai — 25 procentu apmērā no ienākumu mediānas;
- 2) bērnam no septiņu gadu vecuma — 30 procentu apmērā no ienākumu mediānas.

(11) Atlīdzības par apgādnieka zaudējumu minimālo apmēru pārskata atbilstoši likumā "Par sociālo drošību" noteiktajai minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšanas kārtībai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998., 16.12.1999., 25.11.2004., 23.10.2014., 23.11.2016., 24.11.2020. un 08.03.2023. likumu, kas stājas spēkā 01.07.2023.)

VII nodaļa

Atbildība par likuma pārkāpumiem un strīdu izskatīšanas kārtība

24. pants. Atbildība par apdrošināšanas maksājumu veikšanu

(Izslēgts ar 24.09.1998. likumu, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

25. pants. Atbildība par ziņu slēpšanu un nepatiesu ziņu sniegšanu

(1) Par ziņu slēpšanu, nepatiesu ziņu sniegšanu vai par šo ziņu iesniegšanas termiņa nokavējumu, ja tas saistīts ar vidējās apdrošināšanas iemaksu algas apmēra samazināšanu, no darba devēja tiek piedzīts obligāto iemaksu parāds un soda nauda iemaksu parāda apmērā, bet gada laikā katra atkārtota pārkāpuma gadījumā — parāds un soda nauda iemaksu parāda divkārtšā apmērā.

(2) Par informācijas, uzskaites vai kontroles dokumentu savlaicīgu neiesniegšanu vai izvairīšanos tos iesniegt, kā arī par nepatiesu ziņu sniegšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai darba devējs tiek saukts pie atbildības likumā noteiktajā kārtībā.

(3) Ja apdrošinātā persona ir cietusi nelaimes gadījumā darbā vai saslimusi ar arodslimību, bet darba devējs likumā noteiktajā kārtībā par to nav veicis pirmās un kārtējās obligātās iemaksas, visas izmaksas, kas saistītas ar apdrošināšanas atlīdzību, kura šai personai pienākas, sedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra un regresa kārtībā piedzen šo izmaksu summas no darba devēja:

1) *(izslēgts ar 24.09.1998. likumu);*

2) *(izslēgts ar 24.09.1998. likumu).*

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996. un 24.09.1998. likumu, kas stājas spēkā 27.10.1998.)

26. pants. Apdrošinātās personas atbildība un ieturējumi no izmaksām

(1) Ja apdrošinātā persona apzināti nav pildījusi šā likuma 18. pantā noteiktos pienākumus, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra pārtrauc apdrošināšanas atlīdzības izmaksas, bet, ja apdrošināšanas atlīdzības izmaksu cēlonis ir apdrošinātās personas vai tiesību uz atlīdzību pārņēmēja apzinātas ļaunprātīgas rīcības sekas, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra tiesas ceļā piedzen no šīm personām tām nepamatoti izmaksātās summas.

(2) Ieturējumus no izmaksām, kas tiek veiktas no darba negadījumu speciālā budžeta, var izdarīt, pamatojoties uz:

1) tiesas nolēmumiem un citu institūciju (amatpersonu) lēmumiem, kurus saskaņā ar likumu izpilda kārtībā, kāda noteikta tiesas nolēmumu izpildīšanai;

2) institūciju (amatpersonu) lēmumiem, kuri izpildāmi bezstrīda kārtībā;

3) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļas vadītāja rīkojumu, lai piedzītu tās izmaksātās summas, kas apdrošinātajai personai pārmaksātas šīs personas vainas dēļ. Šajā gadījumā ik mēnesi ieturami ne vairāk kā 10 procenti no izmaksājamās summas.

(3) Ieturējumi no izmaksām, kas veiktas no darba negadījumu speciālā budžeta, aprēķināmi no saņēmajam izmaksājamās summas. Kopējā ieturējumu summa mēnesī nedrīkst pārsniegt 50 procentus no izmaksājamās summas. Ja izmaksa tiek izbeigta pirms parāda dzēšanas, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļas atlikušo parāda daļu piedzen likumā noteiktajā kārtībā.

(4) Ieturējumus no apbedīšanas pabalsta neizdara.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 27.12.1996., 24.09.1998. un 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

27. pants. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras amatpersonu izdoto administratīvo aktu apstrīdēšana un pārsūdzēšana

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras darbinieku izdotos administratīvos aktus vai faktisko rīcību persona var apstrīdēt mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās dienas, iesniedzot attiecīgu iesniegumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktoram. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktora lēmumu var pārsūdzēt tiesā mēneša laikā no direktora lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(25.11.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

Pārejas noteikumi

(27.12.1996. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 07.01.1997.)

1. Likums attiecas arī uz personām, kuras līdz 1940. gada 17. jūnijam Latvijas Republikā bija apdrošinātas pret nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām un zaudēja darbaspējas sakarā ar nelaiemes gadījumu darbā vai arodslimību.

2. Līdz likuma par sociālo apdrošināšanu pieņemšanai apdrošināšanas maksājumi par apdrošināšanu pret nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām uzskatāmi par sociālās apdrošināšanas iemaksu un ir ieskaitāmi sociālā nodokļa likmē.

3. Izdevumi, kas nepieciešami, lai realizētu apdrošināšanu pret nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām, 1997. gadā daļēji tiek segti no valsts pamatbudžeta.

4. Personām, kuras cietušas nelaiemes gadījumā darbā vai kurām konstatēta arodslimība līdz 1997. gada 1. janvārim, un personām, kam arodslimība, kuras cēlonis ir līdz 1997. gada 1. janvārim veiktais darbs, konstatēta pēc minētā termiņa, bet tās nav uzskatāmas par apdrošinātajām personām saskaņā ar šo likumu, kā arī personām, kurām līdz minētajam termiņam bija tiesības uz kaitējuma atlīdzību par apgādnieka zaudējumu, ja apgādnieka nāves cēlonis bija nelaiemes gadījums darbā vai arodslimība, kaitējuma atlīdzību izmaksā darba devējs vai viņa tiesību un saistību pārņēmējs. Ja konstatēts juridisks fakts, ka darba devējs vai viņa tiesību un saistību pārņēmējs, kurš ir atbildīgs par darbā nodarīto kaitējumu, nav nosakāms, kaitējuma atlīdzības izmaksu nodrošina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra. Kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(16.12.1999. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)

5. *(Izslēgts ar 03.04.2014. likumu, kas stājas spēkā 16.04.2014.)*

6. *(Izslēgts ar 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)*

7. *(Izslēgts ar 25.11.2004. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2005.)*

8. Darba ņēmējam, kuram saskaņā ar Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniegta darba nespējas lapu tiesības uz darba devēja izmaksājamo slimības naudu ir radušās līdz 2008.gada 31.decembrim un darba nespēja nepārtraukti turpinās pēc 2009.gada 1.janvāra, slimības naudu par pārejošas darbnespējas perioda 11. līdz 14.kalendāra dienu turpina izmaksāt darba devējs.

(14.11.2008. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2009.)

9. Šo pārejas noteikumu 4.punktā noteikto kaitējuma atlīdzību piešķir personām, kurām VDEĀVK noteiktais darbspēju zaudējums atbilst šā likuma 20.panta ceturtajā daļā noteiktajam zaudējumam. Ja minētajām personām piešķirts bezdarbnieka pabalsts, kaitējuma atlīdzību izmaksā, ievērojot šā likuma 14.panta septītajā daļā noteikto.

(16.06.2009. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

10. Atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apgādnieka zaudējumu apmēru no 2009.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 31.decembrim nepārskata. 2013.gadā atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apgādnieka zaudējumu, kuru apmērs nepārsniedz 200 latus, pārskata 1.septembrī, piemērojot indeksu 1,04.

(09.07.2013. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 18.07.2013.)

11. Apdrošinātajai personai, kurai pārejoša darba nespēja iestājusies līdz 2009.gada 30.jūnijam un turpinās pēc minētā datuma, slimības pabalstu izmaksā par visu pārejošas darba nespējas periodu, bet ne ilgāku par 52 kalendārajām nedēļām, skaitot no darba nespējas pirmās dienas, ja darba nespēja ir nepārtraukta, vai ne ilgāku par 78 nedēļām triju gadu periodā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem.

(16.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

12. Personai, kurai VDEĀVK ir noteikusi darbspēju zaudējumu robežās no 10 līdz 24 procentiem, līdz 2009.gada 31.decembrim piešķirto atlīdzību par darbspēju zaudējumu vai kaitējuma atlīdzību turpina izmaksāt lēmumā par pakalpojuma piešķiršanu, pārrēķināšanu vai izmaksas termiņa pagarināšanu noteikto laiku.

(16.06.2009. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 23.10.2014. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

13. Atlīdzības par darbspēju zaudējumu saņēmējam, kuram līdz 2009.gada 30.jūnijam piešķirta izdienas pensija vai vecuma pensija, līdz minētajam datumam piešķirto atlīdzību par darbspēju zaudējumu turpina izmaksāt lēmumā par pakalpojuma piešķiršanu, pārrēķināšanu vai izmaksas termiņa pagarināšanu noteikto laiku.

(16.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

14. Grozījums šā likuma 6.panta 7.punktā, 12.panta pirmajā un ceturtajā daļā, 13.panta sestā daļa un 14.panta septītā daļa stājas spēkā 2010.gada 1.janvārī.

(16.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

15. Grozījums šā likuma 20.panta ceturtajā daļā attiecībā uz 5.punkta izslēgšanu stājas spēkā 2010.gada 1.janvārī.

(16.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

16. Atlīdzības par darbspēju zaudējumu saņēmējam, kuram līdz 2010.gada 31.decembrim piešķirta izdienas pensija, kas tiek izmaksāta no valsts pamatbudžeta, līdz minētajam datumam piešķirto atlīdzību par darbspēju zaudējumu turpina izmaksāt lēmumā par pakalpojuma piešķiršanu, pārrēķināšanu vai izmaksas termiņa pagarināšanu noteikto laiku.

(20.12.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2011.)

17. Ja darbnespējas lapa ir izsniegta līdz 2015.gada 30.jūnijam un tiek iesniegta Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pēc 2015.gada 30.jūnija, tajā ir nepieciešams darba devēja apstiprinājums par apdrošinātās personas neierašanos darbā.

(23.10.2014. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

18. Grozījums šā likuma 14.panta sestajā daļā attiecībā uz skaitļa "12" aizstāšanu ar vārdu "sešus" stājas spēkā 2016.gada 1.janvārī.

(23.10.2014. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2015.)

19. Grozījumi šā likuma 23.panta piektajā daļā par vārdu un skaitļa "nedrīkst būt mazāks par 65 procentiem no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta" aizstāšanu ar vārdiem "nedrīkst būt mazāks par Ministru kabineta noteikto minimālo apmēru apgādnieku zaudējumam bērnam", kā arī 23.panta devītā un desmitā daļa stājas spēkā 2017.gada 1.aprīlī. Atlīdzības par apgādnieka zaudējumu apmērs atbilstoši šā likuma 23.panta devītajā daļā noteiktajam minimālajam apmēram katram bērnam tiek pārskatīts no 2017.gada 1.aprīļa un starpību izmaksā līdz 2017.gada 30.septembrim.

(23.11.2016. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2017.)

20. Šā likuma 20.panta divpadsmitā daļa saistībā ar atlīdzības par darbspēju zaudējumu izmaksas pārtraukšanu, sasniedzot vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu, piemērojama tām personām, kuras likumā "Par valsts pensijām" noteikto vecumu sasniegušas pēc 2017.gada 1.janvāra.

(23.11.2016. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2017.)

21. Grozījumi šā likuma 12.pantā par otrās daļas izteikšanu jaunā redakcijā un trešās, ceturtās un piektās daļas izslēgšanu stājas spēkā 2021.gada 1.janvārī.

(23.11.2016. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.11.2019. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

22. Ministru kabinets līdz 2020.gada 31.decembrim izdod šā likuma 12.panta otrajā daļā minētos noteikumus par vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas nosacījumiem un kārtību.

(23.11.2016. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.11.2019. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

23. Apdrošinātajām personām, kurām apdrošināšanas gadījums attiecībā uz atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apgādnieka zaudējumu piešķiršanu iestāties līdz 2020. gada 31. decembrim, šo atlīdzību aprēķināšanai izmanto personas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, kas noteikta saskaņā ar tiesību normām, kuras ir spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim. Apdrošinātajām personām, kurām apdrošināšanas gadījums attiecībā uz slimības pabalsta un apbedīšanas pabalsta piešķiršanu iestāties līdz 2021. gada 31. decembrim, šo pabalstu aprēķināšanai izmanto personas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, kas noteikta saskaņā ar tiesību normām, kuras ir spēkā līdz 2021. gada 31. decembrim.

(21.11.2019. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

24. Atlīdzības par darbspēju zaudējumu vai atlīdzības par apgādnieka zaudējumu saņēmējam, kuram līdz 2019. gada 31. decembrim piešķirta arī invaliditātes pensija, līdz minētajam datumam piešķirto atlīdzību un invaliditātes pensiju turpina izmaksāt līdz lēmumā par pakalpojuma piešķiršanu, pārrēķināšanu vai izmaksas termiņa pagarināšanu noteiktajam laikam.

(21.11.2019. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

25. Ja apdrošinātajai personai līdz 2019. gada 31. decembrim saskaņā ar šā likuma 20. panta sesto daļu ir palielināts atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs, palielināto atlīdzību turpina izmaksāt līdz dienai, kad personai tiek noteikta vieglāka invaliditātes grupa.

(21.11.2019. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

26. Grozījums par šā likuma 12. panta pirmās daļas izteikšanu jaunā redakcijā un grozījums 20. panta trešās daļas 2. punktā par vārdu "vai kad pirms šīs arodslimības konstatēšanas iestājusies pārejoša darba nespēja" izslēgšanu stājas spēkā 2021. gada 1. janvārī.

(21.11.2019. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

27. Likuma 12. panta 1.¹ daļa stājas spēkā 2022. gada 1. janvārī.

(21.11.2019. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.)

28. Par laika posmu no 2021. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 30. aprīlim atlīdzību par apgādnieka zaudējumu, kas

nosakāma minimālās atlīdzības apmērā, izmaksā tādā apmērā, kāds bija noteikts atbilstoši normatīvajiem aktiem līdz 2020. gada 31. decembrim, un līdz 2021. gada maijam veic šīs minimālās atlīdzības par apgādnieka zaudējumu pārrēķinu, un starpību izmaksā vienlaikus ar 2021. gada maijā izmaksājamo atlīdzību.

(24.11.2020. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2021.)

29. Izmaksājot atlīdzību saskaņā ar šā likuma 20. panta 9.¹ daļu, mūža pensijas mēneša apmērs, kas noteikts atbilstoši dzīvības apdrošināšanas (mūža pensijas) līgumam par valsts fondēto pensiju shēmā uzkrātā fondētās pensijas kapitāla izmantošanu (ja šāds līgums noslēgts), netiek ņemts vērā, ja vecuma pensija saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām" personai piešķirta līdz 2022. gada 31. decembrim.

(17.12.2020. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2023.)

Likums stājas spēkā ar 1997. gada 1. janvāri.

Likums Saeimā pieņemts 1995. gada 2. novembrī.

Valsts prezidents G.Ulmanis

Rīgā 1995. gada 17. novembrī

© Oficiālais izdevējs "Latvijas Vēstnesis"